

KIHÍVÁSOK ÉS VÁLASZOK:

**A MAGYAR ÉPÍTŐIPARI VÁLLALKOZÁSOK
LEHETŐSÉGEI
AZ EURÓPAI UNIÓS CSATLAKOZÁS UTÁNI
IDŐSZAKBAN**

Szerkesztette:

Lengyel Imre – Rechnitzer János

NOVADAT Kiadó

Győr, 2006

A kötet megjelenését a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium támogatta.

© Lengyel Imre és Rechnitzer János

Az egyes fejezetek szerzői:

Bajmócy Zoltán *(7. fejezet)*

Edelényi Béla *(2. fejezet)*

Dr. Grosz András *(6. fejezet)*

Dr. Imreh Szabolcs *(3. fejezet)*

Dr. Lengyel Imre *(5. fejezet, 8. fejezet)*

Lukovics Miklós *(1. fejezet)*

Patik Réka *(7. fejezet)*

Dr. Rechnitzer János *(4. fejezet)*

ISBN 963 9056 37 5

Kiadja: NOVADAT Kiadó
Felelős vezető: Pukler Antal
Technikai szerkesztés NOVADAT Bt
Borító: Molnár Erzsébet
Nyomdai munkák: Palatia Kft.
Felelős vezető Radek József

Előszó

A kötet, amelyet a Tisztelt Olvasó kezében tart, a tudományos élet résztvevőinek, kutatóinak szakértői munkáját tükrözi. Terjedelmes munka, amely méltó folytatása a 2002-ben kiadott „A hazai építőipar versenyképességének javítása: klaszterek szerepe a gazdaságfejlesztésben” című kötetnek. A Magyar Építőipar Kht. ügyvezető igazgatójaként kértem fel Dr. Lengyel Imre professzor urat, mint az első kötet egyik szerkesztőjét, és részben íróját, hogy készítsék el Dr. Rechnitzer János professzorral és kollégáikkal együtt a második kötetet is. A megbízásra a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium támogatása adott lehetőséget. Köszönet érte.

A hazai építőiparban 2007-től jelentős átalakulás várható, amint a kötet címe is jelzi: kihívások fogalmazódnak meg és azokra válaszokat kell adnunk. Az Európai Unió 2007-től jelentős támogatást nyújt országunk modernizációjához: többek között autópályák, bekötő utak, közcsatornák épülnek, azaz jelentős építőipari munkák indulnak el. Az EU nagyszegű támogatásait csak akkor tudjuk hatékonyan felhasználni, a tartós hazai gazdasági fejlődés alapjait megteremteni, ha a munkák kivitelezését végző építőipar versenyképessége javul. Nemcsak a külföldi vállalatok által támasztott erőteljes versenyre kell felkészülni, hanem a hazai vagyon jelentős részét kitevő ingatlanállomány magas minőségű és a fenntartható környezet fejlődésével összhangban álló fejlesztésére is. Nem túlzás azt állítani, hogy Európai Unió felzárkózásunk záloga a minőségi elvárásoknak eleget tevő versenyképes építőipar. Ráadásul a jelentős beruházások révén növekvő építőipari foglalkoztatás fontos társadalompolitikai cél is.

Fejlett országokban a globális kihívásokra az építőipar sikeres válasza: a klaszteresedés. A korábbi, de a mostani kötetben is az építőipari klaszterek kialakulásához, fejlesztéséhez támpontokat nyújtó adatok és tendenciák, gondolatok és nemzetközi tapasztalatok találhatók. A tudományos kutatók színvonalasan leírták a legfontosabb megállapításokat, most már az építőiparral foglalkozó kormányzati szerveken és magukon az építőipari vállalkozásokon múlik, hogy ezekből a gondolatokból mit szándékoznak, illetve mit tudnak megvalósítani. Remélem, hogy az építőipari klaszterekről szóló ismeretek közzétételével a Magyar Építőipar Kht. is hozzájárul a hazai építőipar megerősödéséhez.

Budapest, 2006. július

Bacsárszki Pál ügyvezető igazgató
Magyar Építőipar Kht.

Bevezető

Magyarország európai uniós csatlakozása új helyzet elé állította a magyar építőipart. Előre várható volt, hogy a vállalatok, főleg a kisebb vállalkozások nagy nehézségek árán, jelentős befektetéseket végrehajtva tudják csak teljesíteni az EU-s joganyagban előírt követelményeket. Választóvonal lesz a 2007-13 közötti Európai Unió támogatások hatékony felhasználása, hiszen a fejlesztések jelentős részéből építések kell megvalósítani.

Az építőipar gyenge versenyképességét felismerve a Magyar Építőipar Kht megbízásából egy nagyobb kutatás eredményeként már 2002-ben elkészült „A hazai építőipar versenyképességének javítása: klaszterek szerepe a gazdaságfejlesztésben” című tanulmánykötet. A fejlett országok tapasztalatai azt mutatják, hogy a versenyhátrányok mérséklésének és a versenyelőnyök erősítésének leghatékonyabb módja a vállalati együttműködés: a hálózatosodás és a klaszteresedés javítása. A sikeres külföldi példák az építőiparban is a kiterjedt együttműködésekre vezethetők vissza: a tapasztalatok átadása, az információk közös gyűjtése, értékelése és megosztása, képzések és tréningek közös szervezése, konzorciumok alakítása stb. a sikerhez vezető út. Szükséges, de nem elegendő a vállalatok együttműködése, hanem a kormányzatnak is céltudatosan kell lépnie, az üzleti háttérfeltételeket úgy kell alakítania, hogy elősegítse a vállalatok sikerességét: színvonalas szakképzések, olcsón és gyorsan beszerezhető engedélyek, átlátható piaci szabályozás stb. A klaszterek támogatása azért is előnyös, mert az EU versenypolitikájával összhangban áll.

A fejlett országok tapasztalatai arra is rámutatnak, hogy a klaszter egy olyan szerveződés, amely a függetlennek maradó vállalatok jól felismert és tudatosult érdekén alapuló együttműködés keretét nyújtja, és amely egybeesik a helyi kormányzatok törekvéseivel is. A klaszter több, mint egy vállalati hálózat, mivel támogató intézmények is beletartoznak: oktatási, képzési, kutató, tanácsadó stb. intézmények mellett a különböző kormányzati szervezetek is. A fentiek alapján nem meglepő, hogy a fejlett országok kiemelten támogatják a klasztereket, többek között az építőiparban működőket is. Az is fontos, hogy a tágran vett építőipari klaszter egy-egy országban a foglalkoztatottak 20-25%-ának ad munkát (ha az építőanyag-ipart, a tervezést, a kapcsolódó szállítást, építmények üzemeltetését stb. is figyelembe vesszük).

Jelen kiadvány a 2002-es kötet folytatásának tekinthető, épít az ott leírtakra. Újra a két kutatóműhely fogott össze, a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézete és az MTA Regionális Kutatások Központja Nyugat-magyarországi Tudományos Intézete. Természetesen nemcsak áttekintettük az elmúlt négy évben lezajlott folyamatokat és fejleményeket, hanem új megállapításokat is megfogalmaztunk. A kiadvány első részében a hazai és nemzetközi építőipari adatokat elemezzük, majd a Nemzeti Fejlesztési Tervek építőipari vonatkozásait tekintjük át. Új fejezetben mutatjuk be az EU vállalkozástámogatási politikáját, valamint az EU regionális és várospo-

litikájának napjainkban formálódó elképzeléseit. A kötet második része a klaszterek elméleti hátterének újabb eredményeit ismerteti, majd a klaszterek támogatásait tekinti át az EU-ban és Magyarországon. Ezt követően néhány fejlettségi ország építőipari klasztereit vizsgáljuk, végül a hazai építőipar klaszterese-déséhez fogalmazunk meg keretfeltételeket. A kötet mellékletében a Magyar Építőipar Kht. fejlesztési javaslata található.

Jelen kötet is a Magyar Építőipar Kht. megbízására készült, a hazai építőipari klaszter megalapozására szolgáló tudományos kutatás egyes eredményeit összegzi. Mint múltkor is kiemeltük, nincs „klaszter-sablon”, hanem csak klaszterfejlesztési „menü” adható meg, amit az önszerveződés során a klasztert fejlesztő vállalati, kormányzati és magánszervezetek a helyi sajátosságokhoz igazítanak. A tudományos tanácsadók (így ezen tanulmányt készítő) szerepe a klaszterek fejlesztése során nem az orvosé, aki a betegség diagnózisa alapján az egészséget visszaadó, sokszor az egyetlen helyesnek tartott gyógyszert felírja, hanem a pszichoanalitikusé, aki a paciensevel együttműködve a beszélgetések során felszínre hozza azokat a megoldásokat, amelyek a paciensek számára vállalhatóak, és hajlandók is azokat megvalósítani. A kötetben foglaltak csak kiindulópontok a kihívásokra adandó válaszok megfogalmazásakor, a gyakorlati megoldásokat az érintett szereplőknek kell kidolgozniuk. A sikeres megoldásokhoz a tudományos kutatók is hozzá tudnak járulni meglátásaikkal, észrevételeikkel, a külföldi bevált, avagy megbukott elképzelések hazai adaptációs gondjainak értelmezésével.

Reméljük, hogy jelen munkánkkal is hozzájárulunk a hazai építőipar valós problémáinak feltáráshoz és a megoldások kidolgozásához. Az építőipari tevékenység nemcsak egyike a gazdasági tevékenységeknek, hanem közgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű: egyes becslések szerint a hazai vagyon kb. kétharmada ingatlanvagyonban, azaz építményekben testesül meg. Nyilván nem mindegy, hogy milyen minőségű ez a vagyon, meddig marad fenn, és mennyit kell költeni a javítására, mennyire korszerű és környezetbarát (és egészségbarát) stb.

Ezúton is köszönetet mondunk Bacsárszki Pálnak, a Magyar Építőipar Kht. ügyvezető igazgatójának és munkatársainak az együttműködés gördülékeny megszervezéséért, a kötet kiadásának finanszírozásáért. Természetesen a kötetben foglaltak a kutatók szuverén véleményét tükrözik, az előforduló hibákért és félreértésekért mi vállaljuk a felelősséget.

Szeged – Győr, 2006. július

Szerkesztők

Szerzők listája

Bajmócy Zoltán egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató
SZTE GTK Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet, Szeged

Edelényi Béla PhD-hallgató
Okl. terület- és településfejlesztő szakgeográfus, Győr

Dr. Grosz András tudományos munkatárs, PhD
MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet, Győr

Dr. Imreh Szabolcs egyetemi adjunktus, PhD
SZTE GTK Üzleti Tudományok Intézete, Szeged

Prof. Dr. Lengyel Imre egyetemi tanár, az MTA doktora
SZTE GTK Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet, Szeged,
intézetvezető
SZIE GTK Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Gödöllő

Lukovics Miklós egyetemi tanársegéd, PhD-hallgató
SZTE GTK Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet, Szeged

Patik Réka PhD-hallgató
SZTE GTK Közgazdaságtudományi Doktori Iskola

Prof. Dr. Rechnitzer János egyetemi tanár, az MTA doktora
MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet, Győr, intézetigazgató
SZE Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Győr, dékán